

Posudek diplomové práce Bc. Terezy Hasserové ***Komunikační chování žáků a učitele na základní škole speciální***

Diplomová práce T. Hasserové se zabývá zajímavým a v české lingvistice zatím nepříliš prozkoumaným tématem komunikace mezi vyučujícími a žáky základní školy speciální, a to při řečové výchově. Práce vznikla především pod vedením konzultantky mgr. Kamily Homolkové.

Hodnocení práce podle kritérií ÚČJTK

([Posuzování závěrečných prací ÚČJTK2020.pdf \(cuni.cz\)](#); cit. 1. 5. 2021):

1. Koncepce práce

Struktura práce je dobře promyšlená a přehledná, cíl práce a výzkumné otázky jsou zřejmé a provedený výzkum stanovených cílů přiměřeným způsobem dosáhl. Práce má cenné přílohy s přepisy záznamů z analyzovaných hodin a s ukázkami z pracovních listů. V teoretické části autorka dobře obsáhla širokou škálu nejen lingvistických témat, která jsou potřebným základem pro provedený výzkum, i když některé kapitoly teoretické části (zejména kapitoly o mentálním postižení a o charakteristice osob s PAS) jsou s ohledem na téma práce poněkud příliš široce pojaté; mohly být více zacíleny k tématu a teoretická část práce více provázána s částí praktickou. Doporučila bych sjednotit terminologii – v práci se střídají označení *osoby* (popř. *žáci, děti*) s *PAS* (tento termín bych preferovala), *autistické děti, dítě s autismem, autisté*. Na některých místech by bylo lepší zvolit jiné termíny, např. *znakový jazyk* na s. 59 patrně není přirozený znakový jazyk ve smyslu např. českého znakového jazyka. Ve druhém odstavci na s. 50 by bylo dobré opravit řadu formulací o osvojování morfologie; do výkladu se patrně pod vlivem originálů dostala některá nepřilíš vhodná vyjádření (např. *osvojování gramatické morfologie... více vynechávají určité morfémy, zejména členy, pomocná slovesa a spony, ...jsou méně úspěšné v označování formy minulého času*). Z věcného hlediska by bylo také dobré opravit tvrzení *Na význam pragmatické roviny pro komunikaci upozornil poprvé speciální pedagog Viktor Lechta (1990) ve své publikaci Logopedické repetitorium (s. 53), neboť o důležitosti pragmatiky se začalo hovořit již o mnoho dříve (srov. např. tzv. komunikačně pragmatický obrat v lingvistice)*. Týká se kooperace opravdu nikoli už dvou, ale až tří a více účastníků (srov. *Kooperace zahrnuje minimálně tři účastníky a působení je obousměrné... – s. 40*)? (B)

2. Metodologie a zpracování dat

Práce přináší opravdu zajímavý vhled do fungování komunikace v dané třídě a ukazuje také velmi komplexně rozmanitost situací, které ve vztahu učitele a žáků mohou v tomto prostředí nastat, rozmanitost komunikačních schopností žáků, kteří se výuky účastní, i možné strategie, které vyučující při výuce i při řešení různých pedagogických situací používají. „Praktická část“ práce také dobře prokazuje autorčinu výbornou schopnost pozorovat probíhající výuku a adekvátním způsobem pozorované interpretovat, a to s porozuměním pro konkrétní komunikační situaci i pro širší kontext.

Výzkum je dobře promyšlený. Byl proveden s informovaným souhlasem rodičů dětí (v informovaném souhlasu mohl být průběh výzkumu ještě podrobněji popsán), údaje o účastnících jsou vhodně anonymizovány. Autorka zvolila vhodný způsob přepisu nahrávek a přílohy s přepisy ukazují, že daný systém dobře zvládla. Kladně hodnotím řadu autorčiných rozhodnutí, která v průběhu výzkumu udělala (např. rozhodnutí nahrávat jen ve formě audia, nahrávat jen úvodní část hodiny, v další části pozorovat jen práci vybrané učitelky a žáků, před hodinou i po ní se dotazovat vyučující na její plány a hodnocení aj.). Velmi také oceňuji, že autorka pružně zareagovala na pandemickou situaci a zavření škol v březnu 2020; i provedená

nepříliš rozsáhlá reflexe on-line výuky v dané škole je cenná. Pracovní listy vytvořené autorkou v době distanční výuky navíc dobře ilustrují její schopnost přizpůsobit se potřebám žáků.

Výsledky výzkumu jsou kvalitně prezentovány. Autorka vhodně zvolila paralelní strukturu analýz, které postupují po jednotlivých hodinách a vždy v podobné struktuře sledují relevantní jevy. Popis materiálu je srozumitelný a přehledný, interpretace jsou přesvědčivé a zaměřují se komplexně na jevy různého typu, což dobře napomáhá budování celkového obrazu průběhu výuky v dané třídě a jejích specifik.

Provedený výzkum i jeho prezentaci v posuzované práci pokládám za velmi zdařilé. Výsledky výzkumu hodnotím jako přínosné; mohou být také inspirací pro řadu výzkumů návazných. (A)

3. Práce s odbornou literaturou

Práce s odbornou literaturou odpovídá požadavkům na diplomové práce, jen některé delší citace v teoretické části mohly být nahrazeny parafrázemi. (A)

4. Formální úroveň práce

Práce splňuje formální požadavky na diplomové práce. Text je přehledně strukturován, oceňuji úvodní odstavce jednotlivých kapitol, které usnadňují čtenáři orientaci v textu. V práci bohužel zůstaly některé jazykové nedostatky (např. v anglickém abstraktu), ale též některé stylistické neobratnosti typu opakování slovesa *věnovat se* v úvodu kap. 1 nebo formulace typu *dva pracovní listy s úkoly, jejichž hlavním účelem bylo rozvíjet cíle řečové výchovy* (s. 12) a *Definice některých slov jim však dělá problém a nedovedou je ani využít ve větě* (s. 30). V teoretické části se objevují i formulace, které nejsou dost přesné nebo jsou obtížně srozumitelné (srov. např. *jejich slova mají význam obsahových zvuků* – s. 19; *jedná se o slova vyjadřující vztah, jako velký, malý ...* – s. 52). Nestřídala bych označení *třídní učitelka* a *třídní učitel* (s. 76). (B)

Otázky

K obhajobě bych autorce položila následující otázky:

- Jaká doporučení byste na základě svého výzkumu dala vyučujícím, kteří by chtěli začít vyučovat v podobné třídě?
- Zdá se, že ve třídě velmi dobře fungovala spolupráce obou učitelek i asistentky – bylo by možné z Vašeho pozorování dané třídy vyvodit nějaká doporučení, co úspěšné spolupráci více pedagogů a asistenta ve třídě prospívá?

5. Celkové hodnocení

Práce Bc. Terezy Hasserové splňuje požadavky kladené na práce diplomové, ráda ji **doporučuji** k obhajobě. Výzkumnou část pokládám za velmi zdařilou, proto i přes jisté nedostatky v teoretické části a ve stylizaci textu navrhuji hodnocení *výborně*.

Praha 20. 5. 2021

doc. PhDr. Lucie Saicová Římalová, Ph.D.
vedoucí diplomové práce